

Vergaderjaar 2018–2019

35 123

Machtiging tot oprichting van de Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling Invest-NL (Machtigingswet oprichting Invest-NL)

C

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT/LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit¹

Vastgesteld 2 juli 2019

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de fractie van **Forum voor Democratie** hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel en hebben een aantal vragen.

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel en hebben een verzoek aan de regering.

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel en zij zijn overtuigd van de noodzaak van het wetsvoorstel. Deze leden hebben nog wel enkele vragen aan de regering.

De leden van de **D66**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Machtigingswet oprichting Invest-NL. Deze leden kunnen zich vinden in de idee van de oprichting van een fonds dat het mogelijk maakt om maatschappelijk relevante initiatieven van het bedrijfsleven die anders niet tot stand zouden zijn gekomen mogelijk te maken. Zij hebben naar aanleiding van het wetsvoorstel nog wel een vraag die zij graag aan de regering willen voorleggen.

¹ Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Bruijn (VVD), Gerkens (SP), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA) (*voorzitter*), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Gerbrandy (OSF), Van Gorp (GL), Van Huffelen (D66), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), van der Linden (FVD) (*vicevoorzitter*), Meijer (VVD), Otten (FVD), Van Pareren (FVD), Prins (CDA), Recourt (PvdA), Rookmaker (FVD), Vendrik (GL)

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de **PVV**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de **SP**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de fractie van de **Partij voor de Dieren** hebben met belangstelling kennisgenomen van de machtigingswet tot oprichting van Invest-NL, een nieuwe openbare ontwikkelingsbank, die vernieuwende en veelbelovende bedrijven die moeilijk aan financiering komen, zal ondersteunen. Het gaat om bedrijven met een maatschappelijke impact, onder andere op het gebied van klimaat- en energietransitie, landbouw, gezondheid en veiligheid. Daarnaast richt Invest-NL zich op het midden- en kleinbedrijf, en start-ups en scale-ups die kunnen doorgroeien naar grotere ondernemingen. Het Ministerie van Financiën stort 1,7 miljard euro in deze bank. Deze leden ondersteunen de door de ontwikkelingsbank gestelde maatschappelijke transitie-opgaven, maar hebben daar een aantal vragen over.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van Forum voor Democratie

De leden van de fractie van Forum voor Democratie vragen de regering voor welk probleem dit investeringsfonds de oplossing is. Wanneer is er volgens de regering sprake van «marktfalen»? Aan de hand van welke concrete indicatoren stelt Invest-NL «marktfalen» vast?

Hoe is de benoeming van de heer Bos als bestuursvoorzitter van Invest-NL tot stand gekomen? Graag een toelichting van de regering. Wie heeft het profiel opgesteld? Waren er andere kandidaten? Heeft de heer Bos ervaring met het beoordelen van investeringsprojecten? Is dit aan de orde gekomen in de benoemingsprocedure?

Kan de regering specifiek aangeven welke bronnen van inkomsten en kapitaal Invest-NL heeft aangeboord en voornemens is nog aan te trekken? Wat heeft Invest-NL sinds de oprichting precies aan activiteiten ondernomen en wat heeft dat gekost en wie betaalt deze kosten? En wat hebben deze gemaakte kosten opgeleverd?

Hoe kan de regering garanderen dat het fonds niet concurrentieverstorend werkt en de markt voor private investeringen ernstig verstoort?

Welke investeringscriteria hanteert Invest-NL voor het toekennen van belastinggeld aan projecten? Hoe voorkomt Invest-NL verkwisting van belastinggeld? Investeert het fonds alleen in Nederland? Vindt de regering het een goede volgorde om de CEO en tientallen stafleden al operationeel aan de slag te zetten voordat de Eerste Kamer de wet tot instelling van Invest-NL heeft behandeld? Wat gaan de mensen die nu bij Invest-NL werkzaam zijn doen indien de Eerste Kamer de wet niet goedkeurt?

Hoe vaak moet Invest-NL rapporteren over de voortgang van de investeringsprojecten en aan wie? Kan de regering toezeggen dat de Kamer deze

voortgangsrapportage ook ontvangt, zo vragen de leden van de fractie van Forum voor Democratie.

In de provincie Zuid-Holland is een tijd terug een vergelijkbaar fonds op kleinere schaal opgericht, met een specifiek doel, het zogenaamde «warmteparticipatiefonds» met een omvang van 65 miljoen euro, beschikbaar gesteld door de provincie. Inmiddels zijn daar behoorlijke problemen ontstaan in de uitvoering, *governance*, informatievoorziening, financiering en risicobeheer. Er dreigt een miljoenenstrop. Er is recent een gedeputeerde om afgetreden. Deze leden hebben hier een aantal vragen over in relatie tot Invest-NL: Heeft de regering kennisgenomen van de gang van zaken in dit dossier in Zuid-Holland? Zo nee, is de regering bereid dat alsnog te doen? Zo ja, wat zijn in dat geval de «lessons learned» in het Zuid-Holland dossier, in relatie tot Invest-NL? Hoe waarborgt de regering dat de problemen die zich voordoen bij het overheidsfonds in Zuid-Holland zich niet – in het groot – zullen voordoen bij Invest-NL?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van VVD

De leden van de VVD-fractie in de Eerste Kamer hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van de regering ter oprichting van een Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling, Invest-NL. Deze leden zouden het verwelkomen indien de Eerste Kamer op gelijke wijze als de Tweede Kamer, zoals genoemd in artikel 8 van het voorstel van wet, jaarlijks wordt geïnformeerd over het realiseren van de doelstellingen. Is de regering bereid dit verzoek te honoreren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat de Staat Invest-NL eigen vermogen zal verschaffen ter waarde van 1,7 miljard euro. Dit eigen vermogen van Invest-NL richt zich op het faciliteren van risicovolle activiteiten van ondernemingen bij transities op het gebied van energie, circulaire economie, mobiliteit, voedsel, digitalisering van de industrie en maatschappelijke domeinen als zorg, veiligheid en onderwijs. In hoeverre gaat de regering sturen op het alloceren van deze middelen waarbij bijdragen aan de klimaatopgaven en duurzaamheid -naast de verduurzaming van de gebouwde omgeving- centraal wordt gesteld? En gaat de regering nieuwe technologieën beoordelen c.q. rangschikken op de mate van duurzaamheid en verwezenlijking van de klimaatopgave? En zo ja, hoe wordt dit vormgegeven en geëvalueerd? Kan de regering aangeven dat geen projecten zullen worden gefinancierd die niet bijdragen aan maatschappelijke transitieopgaven?

Daarnaast benadrukt de regering dat de middelen voor Invest-NL beschikbaar komen voor de doorgroei van start-ups en scale-ups naar grotere ondernemingen. In hoeverre gaat de regering actief sturen op maatschappelijk verantwoord ondernemen? En hoe gaat de regering erop toezien dat Invest-NL dit adequaat vormgeeft?

Een laatste vraag van de GroenLinks-fractieleden gaat over de rol van de toegang van de Algemene Rekenkamer. Deze leden hechten aan de onafhankelijk positie bij de controle van uitgaven op rechtmatig- en doelmatigheid. Krijgt de Algemene Rekenkamer volledig en onafhankelijk toegang tot de beoordeling van Invest-NL, zodat het haar controlerende taak op vergelijkbare wijze kan uitoefenen als haar adviserende taak?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

Kan de regering aangeven wanneer zij de oprichting van het fonds als een succes zal beschouwen? Welk concreet financieel en maatschappelijk rendement beoogt zij in de komende 5–10 jaar, zo vragen de leden van de D66-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie zijn ten principale een warm voorstander van een publieke investeringsbank en betreuren nog altijd dat Nederland het enige Europese land is zonder een dergelijke bank sinds de privatisering van de NIB in de negentiger jaren. Er is immers sprake van marktfalen en overheidsfalen bij het realiseren van maatschappelijk noodzakelijke investeringen om sociale en duurzaamheidsproblemen op te lossen en innovatie te bevorderen, met name om zogenaamde scale-ups een reële marktkans te geven. Het overheidsfalen betreft naast algemene reguleringsrisico's, dat de ambtelijke diensten niet zijn opgezet, en dus ook niet geëquipeerd om investeringsprojecten van marktpartijen te beoordelen, risico's in de markt te kennen en beoordelen. Ook bureaucratische risico's van stroeve processen van diverse departementen die met elkaar samen projecten moeten beoordelen, kunnen worden voorkomen door een instituut op afstand. En ook zou het niet juist zijn dat politieke organen als de Tweede Kamer, en lokale politici als het gaat om regionale investeringen met Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM), rechtstreeks bemoeienis zouden willen met individuele projecten. Men moet zich immers realiseren dat het hier om ingewikkelde portfolio's gaat waarin soms enkele successen worden afgewisseld met veel mislukkingen, dat is inherent aan het grote risicoprofiel dat juist wordt opgezocht waar sprake is van marktfalen. Politici moeten dan accepteren dat regelmatig overheidsgeld dat in garanties of deelneming wordt gestoken geheel verloren gaat, mits de totale portfolio maar bijdraagt aan de gestelde rendementseisen. Daarnaast zal er sprake zijn van concurrentiegevoelige informatie, die niet publiekelijk kan worden besproken. Vanwege deze typen van overheidsfalen is naar de mening van de PvdA-fractieleden een Invest-NL noodzakelijk.

Daarmee is echter niet gezegd dat voor Invest-NL de taak te investeren in risicovolle innovaties die de markt laat liggen eenvoudig zal zijn. Welke criteria zullen gelden, zo vragen deze leden, die de markt kennelijk niet toepast en waarvoor de maatschappelijke betekenis helder is? En welke criteria gelden om de bedrijfseconomische businesscase en marktkansen adequaat te kunnen beoordelen? Dat vergt, naar de mening van deze leden, een informatiepositie en heldere criteria voor de risico's die Invest-NL moet kunnen innemen. Hoe gaat de regering dit vormgeven?

Wat betreft de informatiepositie vragen de leden van de PvdA-fractie of de regering ervan overtuigd is dat Invest-NL kwantitatief en kwalitatief voldoende zal zijn toegerust om deze taak te vervullen. Het vergt een zeer hoogwaardig personeelsbestand van bedrijfseconomen, innovatiedeskundigen op tal van technische terreinen (van ICT tot producten en materialen en productieprocessen), juristen, marktanalisten enzovoorts. Is de regering van mening dat het vaste bestand van ca. 60 fte toereikend is, en zal men ook, waar nodig, veel externe expertise inhuren? En zo ja, wordt er daarbij voor gewaakt dat deze kennis onafhankelijk is van andere min of meer betrokken (potentiële) investeerders, zoals banken en investeringsfondsen? Deze kunnen anders hun kennis zodanig strategisch inzetten dat er een kennisachterstand voor Invest-NL is die als het ware automatisch de commerciële risico's relatief verschuift naar het publieke

instituut. Is de regering bereid bij de evaluaties aan dit punt expliciet aandacht te besteden?

Invest-NL is geen bank, in tegenstelling tot veel vergelijkbare instellingen in andere landen. Dit beperkt haar slagkracht aanzienlijk omdat alleen het eigen vermogen van 2 miljard euro kan worden ingezet en geen *leverage* wordt gebruikt door vreemd vermogen in te zetten. Is de regering bereid dit wel in de toekomst te overwegen? Het zou nu leiden tot vertraging, want dan valt Invest-NL onder de banken-wetgeving, maar deze leden zouden deze richting wel nadrukkelijk willen verkennen. Voorts wordt in de nota's bijna niet gesproken over het verstrekken van garanties, terwijl die heel effectief kunnen zijn voor een instelling als Invest-NL om bepaalde risico's te garanderen. Op die manier hoeft niet alles uit het eigen vermogen van 2 miljard euro te worden gefinancierd en is ook de slagkracht veel groter. Er is immers voldoende geld in de wereld (met dank aan de monetaire autoriteiten); maar partijen durven bepaalde risico's niet aan of prijzen die zeer hoog in. De leden van de PvdA-fractie vragen waarom de regering hier helemaal geen aandacht aan besteedt. Wat betreft het marktfalen is de centrale vraag welk risicoprofiel en welke rendementsdoelstelling Invest-NL van zijn aandeelhouders (de Staat) mag en moet hanteren, en dat die natuurlijk aanzienlijk lager moet liggen dan die van de marktpartijen. Als er geen substantieel verschil is zullen banken en andere financiers immers het marktrisico beter zelf kunnen nemen. Het is in de ogen van de leden van de PvdA-fractie juist de kern van de zaak dat waar de marktrendementen per (risicovol) project van 15–25% op eigen vermogen zal verlangen, Invest-NL met een over all rendement genoeg zal moeten en willen nemen dat veel lager is, omdat daarmee beoogd wordt het maatschappelijk rendement te realiseren dat in de marktprijzen (nog) niet is geïnternaliseerd. Zo zijn investeringen in de energietransitie, waar de regering ook veelvuldig op wijst, nog niet rendabel zolang er geen schaa sprong in kosten heeft plaatsgevonden. Deze leden vragen dan ook aan de regering of Invest-NL zich met voorrang op deze categorie investeringen zal richten op gevestigde bedrijven, maar ook op zogenaamde scale-ups? En welke rendementseis verwacht de regering als aandeelhouder op te leggen aan Invest-NL en is de orde van grootte van enkele punten boven de marktrente van 3–5% de juiste richting? Welke tijdshorizon hanteert de regering, aangezien de markt juist het meeste moeite heeft met projecten met een lange levensduur; zoals warmtenetten, woningbouwproductie, zorginstellingen enzovoort? Gaat Invest-NL zich hier juist op concentreren, zodat deze lange termijn investeringen met een lange terugverdientijd kunnen rekenen en derhalve lage afschrijvings- en rentelasten per jaar en dus lagere jaarlijkse kosten voor burgers en bedrijven?

Hoe wil de regering het risico voorkomen dat een ondernemer door de bomen het bos niet meer ziet; waar moet hij/zij terecht? Er zijn ROMs, diverse ministeries hebben regelingen en subsidies (zoals RVO), Atradius, FMO gaat een deelneming opzetten met de Staat. Het zou wenselijk zijn dat duidelijk is wie wat doet, dat er geen onderlinge concurrentie of arbitrage mogelijk is tussen deze regelingen en instellingen. Vanuit «de klant» (in dit geval een scale-up) zou je willen dat er een centraal loket/aanspreekpunt is (Invest-NL?) en dat indien het verzoek niet past binnen Invest-NL het wordt doorverwezen naar het juiste loket. Ziet de regering dit ook zo?

Ten slotte hebben de PvdA-fractieleden het grote belang van dit nieuwe instituut reeds benadrukt om het gat tussen marktconforme en maatschappelijk wenselijke investeringen en innovaties te dichten, en dat Nederland al veel te lang zo een instituut ontbeert. Dat betekent dat deze leden willen benadrukken dat Invest-NL zo spoedig mogelijk van start zou moeten gaan. Kan de regering de grootst denkbare spoed betrachten bij

de implementatie zodat zowel marktpartijen, als potentiële investeerders, maar ook personeel van het instituut met groot vertrouwen en zo snel mogelijk zekerheid krijgen over een snelle start, nog deze zomer?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van PVV

De leden van de PVV-fractie vragen de regering of het door middel van dit wetsvoorstel mogelijk is dat Invest-NL op kan gaan in InvestEU?

Invest-NL zal gaan samenwerken met nationale en internationale promotionele instellingen.

Kan de regering deze instellingen nader duiden en deze instellingen noemen bij naam? In bijvoorbeeld de sector energietransitie blijven privaat gefinancierde initiatieven achter.

Kennelijk zien het bedrijfsleven en private investeerders daar geen kansen. De regering schrijft dat Nederland hierdoor economische kansen mist. Op welke economische kansen doelt de regering?

In de memorie van toelichting lezen de PVV-fractieleden het volgende: «Door Invest-NL te richten op het verhelpen van marktfalen en de mismatch tussen vraag en aanbod met betrekking tot risicokapitaal wordt *crowding out* van private middelen en worden ongewenste prikkels voor private investeerders voorkomen.»²

Wat moet er verstaan worden onder «ongewenste prikkels»?

Invest-NL kan het reguleringsrisico voor marktpartijen verlagen. Invest-NL vermindert niet het reguleringsrisico zelf, maar legt een deel van dit risico neer bij de partij die dit risico veroorzaakt en kan beïnvloeden: de overheid. Is dit niet een kromme situatie? De overheid creëert naar de mening van de PVV-fractieleden een risico en gaat vervolgens dit risico voor een deel verkleinen.

In de memorie van toelichting is te lezen:

«Financieringsinstrumenten in de eigen vermogen sfeer hebben bovendien, in tegenstelling tot subsidies, het voordeel dat de overheid ook een deel van de financiële successen die met overheidsinstrumenten zijn behaald, naar zich toe kan halen.»³

Is het de taak van de overheid om financiële successen te boeken? Dat is toch meer de taak van het bedrijfsleven? En is het niet vreemd dat de overheid dit middels een NV naar zich toe trekt? En hoe groot zijn de te verwachten financiële successen?

«Nederland heeft, mede door het ontbreken van een op dezelfde doelen gerichte nationale stimuleringsinstelling, relatief beperkt gebruik gemaakt van het EFSI.»⁴

Is het noodzakelijk, om gebruik te maken van EFSI, om te beschikken over een op dezelfde doelen gerichte nationale stimuleringsinstelling? Graag het antwoord motiveren.

Is de stelling juist dat de Minister van Financiën in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken en Klimaat de onderneming, of vrijwel de gehele onderneming, kan overdragen aan een derde? Zo ja, kan dat ook aan een EU-organisatie zijn? Zo nee, waar is dat vastgelegd? En kan de regering ook zelf de statuten wijzigen? Zo nee, waar valt dat terug te lezen?

² *Kamerstukken II*, 2018–2019, 35 123 nr. 3, blz. 2.

³ *Idem*, blz. 4.

⁴ *Ibidem*.

Bij de oprichting van Invest-NL worden de aandelen, die de Participatiemaatschappij Oost-NL N.V. nu nog houdt in DVI en in DVI II, aan Invest-NL overgedragen.⁵ Wat zijn de gevolgen van deze overdracht voor Oost-NL N.V.? Wat zijn de gevolgen voor de provincies die ook deel uitmaken van Oost-NL N.V.? En is er op basis van deze aandelen een lening verstrekt aan Oost-NL N.V.?

In de memorie van toelichting is te lezen:

«Over de gehele investeringsportefeuille van dit additionele handelen, dient Invest-NL als instelling een normrendement te behalen.»⁶

Is het mogelijk dat er een lening wordt verstrekt waarvan de eindelooptijd niet is vastgesteld, maar waarop bijvoorbeeld wel een hoog rentepercentage wordt toegepast? Valt een dergelijke lening dan binnen de norm inzake het rendement?

Voor de activiteiten van Invest-NL gelden bedrijfseconomische principes en een (norm)rendement op het eigen vermogen, waarmee de kapitaalstorting kwalificeert als financiële transactie in het kader van de EMU. Waaraan wordt het (norm)rendement gekoppeld en welke waarde zal de norm krijgen? Eurostat en CBS vereisen hierbij onder meer een *sufficient rate of return*. Hoe stellen deze organisaties de norm vast en hoe hoog is de te verwachten norm die zij zullen stellen?

Kunnen verliezen van dochters van Invest-NL met commerciële activiteiten vallen onder het risico van de Staat? Indien er sprake is van uitvindingen en/of patenten, die mede mogelijk zijn gemaakt door de holding Invest-NL en haar verbonden dochters, bij welke organisaties komen de voortvloeiende rechten te liggen? Kunnen dochtermaatschappijen binnen de holding Invest-NL opdrachten aan elkaar verstrekken?

In het nieuwe Europese Meerjarige Financieel Kader (MFK) zal 25% van de budgettaire middelen van Invest-EU voor de periode 2021–2027 worden gereserveerd voor uitvoering door NPI's. Zonder Nederlandse NPI kan er geen aanspraak gemaakt worden op dit deel van het MFK. Waarvoor wordt de overige 75% van het budget van Invest-EU gereserveerd? Hoe hoog is het totale budget van Invest-EU?

In hoeverre kan het parlement nog haar invloed uitoefenen op de investeringstaak van Invest-NL?

En dezelfde vraag betreffende de ontwikkeltaken.

Is het verplicht voor organisaties, die een verzoek indienen voor een lening bij Invest-NL, dat die eerst na dienen te gaan of en zo ja de lening via de reguliere markt kan worden verkregen?

Zo niet, wat is daarvoor de reden?

De Algemene Rekenkamer heeft de bevoegdheid om onderzoek te verrichten bij Invest-NL. Wie of welke instantie kan daartoe opdracht geven? Kan de Algemene Rekenkamer ook op eigen initiatief een onderzoek verrichten? Of geschiedt dit periodiek?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de fractie van de SP zijn verheugd dat de regering het voornemen heeft Invest-NL op te richten, of moeten zij zeggen, dat de regering al bezig is deze op te richten. Zij herinneren de regering eraan dat de procedure tot oprichting geen schoonheidsprijs verdient. De

⁵ Idem, blz. 30.

⁶ Idem, blz. 50.

aanstelling van Wouter Bos nog voordat de beide Kamers over de oprichting hadden kunnen spreken, gaf geen blijk van respect voor het parlementair proces.

Dat gezegd hebbende zijn deze leden van mening dat de oprichting van een organisatie die tot doel heeft de kredietvaardigheid van het MKB te verbeteren een goede stap is. Wel hebben zij nog vragen over de inrichting hiervan.

Zo maken de leden van de SP-fractie zich zorgen over het feit dat Invest-NL eigen dochteronderneming kan oprichten zonder dat de Kamer hier nog over kan spreken. Waarom heeft de regering hiervoor gekozen? Komen deze dochterorganisaties dan niet teveel op afstand te staan, met alle risico's van dien? Deze leden verwijzen hierbij naar de kritiek van de Algemene Rekenkamer op het gebied van revolverende fondsen. Kan de regering hier nader op ingaan en de kritiek meenemen?

Revolverende fondsen zorgen ook op andere terreinen voor zorgen. Omdat Invest-NL niet formeel onder de overheid valt, kunnen burgers of bedrijven die nadelen van het fonds ondervinden, niet terecht bij de bestuursrechter. Hoe oordeelt de regering over dit hiaat en hoe denkt zij dit gat te dichten. Ook valt de organisatie onder de Wet normering topinkomens (WNT), maar dat wil nog niet zeggen dat de regering de WNT niet als voorwaarde kan stellen. Kan de regering nog eens uitleggen waarom zij het nodig acht dat er ver boven de WNT-norm betaald dient te worden aan de topman van Invest-NL?

Daarnaast achten de leden van de SP-fractie het wenselijk dat Invest-NL eigen kennis opbouwt. Dat is met name noodzakelijk omdat hier toch een nieuw terrein betreden wordt. Op de vraag waarom er niet vast wordt gehouden aan de Roemernorm, zegt de regering dat dit behoort tot de vrijheid van de onderneming. En alhoewel zij dat zeker toejuichen, vinden zij het niet teveel gevraagd bij een investering van 2,5 miljard enige spelregels voor de uitvoerende onderneming vast te leggen. Graag horen zij waarom de regering hier anders over denkt.

Hetzelfde geldt voor de regels rondom maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat ons geld niet wordt geïnvesteerd in onwenselijke projecten die de rechten van de mens schenden? En hoe borgt deze regering dat de investeringen alleen ten goede komen aan Nederland, hoe meet men dat effect? Graag een visie van de regering.

Als laatste willen de leden van de SP-fractie hun zorgen uiten over de reikwijdte van Invest-NL. Die is dermate vaag en breed dat het goed zou zijn dat meer in te kaderen. Zij juichen het toe dat vooral het MKB versterkt wordt met dit fonds. Het MKB kan moeilijk lenen en daardoor sterven briljante ideeën en plannen al een vroege dood. Dat dit op de terreinen kan zijn, waar de regering aangeeft prioriteiten te zien, is onmiskenbaar, maar hoe zorgt deze regering ervoor dat het geld ook juist bij deze groep terecht komt en niet bij grote bedrijven of het buitenland?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren constateren dat de investeringsmaatschappij zelf mag bepalen waarin ze investeert. De staat bemoeit zich daar niet mee, mits de investering maar binnen de genoemde categorieën valt. Hiervoor wordt, aanvullend op de wet, een overeenkomst opgesteld tussen het Rijk en de Invest-NL. Invest-NL zal

investeren in bedrijven die ook buiten Nederland actief zijn. Kan de regering garanderen dat er niet geïnvesteerd zal worden in bedrijven die mensen- of dierenrechten schenden (corruptie, dierproeven, kinderarbeid)? Worden investeringen in de fossiele industrie uitgesloten van het investeringsportfolio? Zo nee, waarom niet? En hoe wordt getoetst of de bedrijven voldoen aan de OESO-standaarden voor maatschappelijk verantwoord internationaal ondernemen? Is er een mogelijkheid tot onafhankelijke toetsing vooraf van de beoogde transitiemogelijkheden die van een investering verwacht (mogen) worden zoals bijvoorbeeld bij de toekenning van Small Business Innovation Research (SBIR) projecten bestaat? Bestaan er plannen om zo'n toetsing in het leven te roepen wanneer die vooralsnog ontbreekt? Hoe kan voorkomen worden dat steun voor, vanuit het Nederlandse overheidsbeleid gezien, ongewenste ontwikkelingen worden bevorderd vanuit Invest-NL?

Kan de regering aan de hand van de casus MHP (het Oekraïens kippenbedrijf) uiteenzetten hoe gegarandeerd kan worden dan investeringen vanuit Invest-NL nooit kunnen leiden tot aantastingen van volksgezondheid, milieu en duurzaamheid via de besteding van publiek geld, zoals eerder het geval was bij plofkipfabrieken als MHP in Oekraïne? Graag een gedetailleerde uitwerking van dit antwoord gebaseerd op de lessen die getrokken zijn uit wat misgegaan is in onderhavige kwestie om herhaling met Invest-NL te voorkomen van wat misgegaan is met investeringen van IFC, EBRD en EIB in het geval van het Oekraïense bedrijf MHP zoals uiteengezet in navolgende berichten in NRC: «Kippenbedrijf van duizelingwekkende proportie, gestimuleerd door de EU»⁷ en «Hoe fris is de Oekraïense plofkip»⁸.

Invest-NL staat bovendien op afstand van het parlement. Uit het rapport «Zicht op revolverende fondsen»⁹ van de Algemene Rekenkamer (16 april 2019) blijkt dat de overheid nauwelijks zicht heeft op revolverende fondsen, met name als het gaat om de besteding van de gelden en of de doelstellingen worden gehaald. Kan de regering garanderen dat de parlementaire controle op de financiering en doelstellingen van Invest-NL wel adequaat is? Zo ja, op welke manier wordt die controle ingevuld? Hoe zal het parlement worden geïnformeerd over de besteding van de gelden en de resultaten van de gefinancierde projecten? Welke middelen heeft het parlement om in te grijpen?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien de antwoorden van de regering met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 30 augustus 2019.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
N.J.J. van Kesteren

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

⁷ NRC, «Kippenbedrijf van duizelingwekkende proportie, gestimuleerd door de EU» 11 mei 2019, <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/05/11/bio-industrie-aan-de-buitengrens-a3959881>.

⁸ NRC, «Hoe fris is de Oekraïense plofkip?» 22 augustus 2018, <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/08/22/hoefrisisdeoekraïenseplofkip-a1613893>.

⁹ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2019/04/16/zicht-op-revolverende-fondsen-van-het-rijk>